

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра журналістики та мовної комунікації

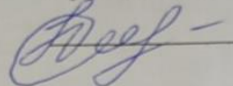
«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декаан факультету ветеринарної медицини
Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ

Протокол № _____ від 19 травня 2022 р.

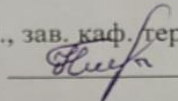
«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри
журналістики та мовної комунікації
Протокол №11 від «25» травня 2022 р.

 - Наталія КОСТРИЦЯ

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант програми
д.вет.н., зав. каф. терапії і клінічної діагностики

 - Наталія ГРУШАНСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАТИНСЬКА МОВА (ТЕРМІНОЛОГІЯ)

Спеціальність:	211 – Ветеринарна медицина
Освітня програма:	«Ветеринарна медицина»
Факультет:	Ветеринарної медицини
Розробники:	Балалаєва Олена Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Вакулик Ірина Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації

Київ – 2022 р.

**1. Опис навчальної дисципліни
«Латинська мова (термінологія)»**

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній рівень	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>211 – «Ветеринарна медицина»</i>	
Спеціалізація	<i>Ветеринарна медицина</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>обов'язкова</i>	
Загальна кількість годин	120	120
Кількість кредитів ECTS	4	4
Кількість змістових модулів		
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	-
Форма контролю	<i>екзамен</i>	<i>екзамен</i>
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Повний термін навчання	Скорочений термін навчання
Рік підготовки (курс)	I	I
Семестр	1	1
Лекційні заняття	-	-
Практичні, семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	<i>60 год.</i>	<i>60 год.</i>
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	<i>60 год.</i>
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>4 год.</i>	<i>4 год.</i>

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета дисципліни – ознайомити студентів з основами латинської мови, допомогти набути практичних умінь та навичок використання фахової латиномовної термінології у навчальній, науковій та виробничій діяльності, навчити студентів термінологічної латини, функціонуючої у ветеринарії та суміжних з нею загальнобіологічних науках – ботаніці, зоології та хімії.

Завдання: Основне завдання полягає у формуванні професійно-термінологічної компетентності студентів, сфокусованої на вивченні латинської медичної терміносистеми в таких її субтерміносистемах: анатомічна, фармацевтична, клінічна. Навчання термінологічної латини означає також створення передумов для усвідомленого засвоєння термінованих частин мови греко-латинського походження, що увійшли у відповідну субмову ветеринарії.

Виписування рецептів у медицині, а відповідно, й у ветеринарії, має здійснюватися латинською мовою, тому студент повинен засвоїти не тільки складові частини рецепту в їх послідовності, але й його граматичну структуру, вміти вільно та правильно читати рецепти латинською мовою, а також самостійно виписувати латиною найчастіше вживані у ветеринарній практиці лікарські засоби та лікарські форми.

Дуже важливо засвоїти значення тих словотворчих елементів латинської та грецької мов (терміноелементів, коренів, суфіксів, префіксів), знання яких спрощує запам'ятовування термінів, особливо клінічних, робить його свідомим, і, відповідно, легшим.

Закладаючи основи для подальшого самостійного оволодіння студентами професійної термінології, курс виконує водночас і важливі загальноосвітні та виховні завдання. Загальноосвітні завдання курсу полягають у розширенні лінгвістичного світогляду студентів, у підвищенні їх загальної мовної культури шляхом удосконалення навичок нормативного вживання інтернаціоналізмів греко-латинського походження.

Виховне та загальноосвітнє значення також має знайомство студентів з історією виникнення латинської мови, її значенням у розвитку європейської культури та науки, вивчення афоризмів, крилатих та спеціальних висловів.

Для досягнення поставлених у програмі завдань курсу рекомендується керуватися такими методичними принципами:

Забезпечувати термінологічну спрямованість курсу – вивчати теоретичні положення з орфоєпії, морфології, термінознавства в тісному взаємозв'язку з лексичним матеріалом та його термінологічними функціями.

Відведення самостійній навчальній діяльності студентів керівної ролі шляхом поступового переходу від навчання до самонавчання, при якому перше знайомство з новим матеріалом здійснюється самим студентом у рамках самостійної домашньої роботи. На заняттях бажано приділяти не менше 60% часу на самостійне виконання непідготовлених вправ.

У процесі навчання слід враховувати особливості рідної мови, їх вплив на фонеморфологічні зміни, що спостерігаються при використанні або запозиченні цією мовою латинських або латинізованих термінів. Корисно зіставляти значення латинських слів термінів, що вивчаються, з функціонуючими в

загальнолітературній рідній мові спорідненими за походженням словами з метою формування у студентів навичок більш свідомого вживання останніх.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- граматичні правила, що лежать в основі будови латинських термінів;
- правила нормативного читання латинських слів;
- 500 лексичних та словотвірних одиниць латинського та грецького походження (назви тварин, частин тіла та органів, лікарських форм, основних лікарських засобів, рослин та частин рослин, найважливіших захворювань), а також часто вживані в термінах та рецептах прикметники, дієприкметники, числівники, дієслова;
- правила та основні моделі утворення латинських анатомічних, фармацевтичних, клінічних термінів;
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- 100 латинських сентенцій та студентський гімн «Gaudeamus»; основи латинського словотвору;

вміти:

- читати з правильною вимовою та наголосом латинські терміни, що складаються з кількох слів;
- користуючись знаннями з граматики латинської мови, визначати структуру та розкривати значення незнайомого багатокомпонентного анатомо-гістологічного або клінічного терміна;
- за допомогою словника перекладати латиною атрибутивні сполучення, дотримуючись правил узгодження означення з означуваним словом;
- аналізувати складні ветеринарні терміни, вказуючи їх складові частини та значення цих частин;
- правильно писати терміни та діагнози латинською мовою; грамотно виписувати латинську частину рецепта.

Бути поінформованим про походження та історію розвитку латинської мови, її роль у формуванні національних європейських мов, внесок класичних мов у формування міжнародної наукової термінології, історію медичної та ветеринарної термінології.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 2. Здатність критично осмислювати проблеми у професійній діяльності чи дослідницькій роботі на межі предметних галузей.

СК 3. Здатність виконувати складні завдання і вирішувати складні проблеми, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної чи недостатньої інформації та суперечливих вимог.

СК 8. Здатність до планування подальшого автономного та самостійного навчання у сфері дослідницької та/або інноваційної діяльності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної (заочної) форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							скорочений термін навчання						
	тижн і	разо м	у тому числі					раз ом	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
. Змістовий модуль 1. Фонетика. Морфологія. Анатомічна термінологія.														
Тема 1. Фонетична система латинської мови.	1	4		2			2	4		2			2	
Тема 2. Частини мови. Іменник.		8		4			4	8		4			4	
Тема 3. I відміна іменників.	2	4		2			2	4		2			2	
Тема 4. II відміна іменників.		4		2			2	4		2			2	
Тема 5. Прикметник.	3	4		2			2	4		2			2	
Тема 6. Структура анатомічного терміна.		4		2			2	4		2			2	
Тема 7. Теперішній час дійсного способу актив. і пасив. станів.	4	4		2			2	4		2			2	
Тема 8. III відміна іменників:		8		4			4	8		4			4	
Тема 9. Прикметники III відміни.	5	4		2			2	4		2			2	
Тема 10. IV і V відміна іменників.		4		2			2	4		2			2	
Тема 11. Відмінювання грецьких іменників.	6	4		2			2	4		2			2	
Тема 12 Gaudeamus. к/р (тест).		8		4			4	8		4			4	
Разом за I модуль	7	60		30			30	60		30			30	
Змістовий модуль 2. Морфологія. Клінічна, хімічна, фармацевтична термінологія.														
Тема 13. Ступені порівняння прикметників	8	4		2			2	4		2			2	
Тема 14. Клінічна термінологія.		4		2			2	4		2			2	
Тема 15. Дієприкметники.	9	4		2			2	4		2			2	
Тема 16. Займенники.		4		2			2	4		2			2	
Тема 17. Умовний спосіб.	10	4		2			2	4		2			2	
Тема 18. Хімічна номенклатура.		4		2			2	4		2			2	

Тема 19. Числівник.	11	4	2		2	4	2		2		2
Тема 20. Структура рецепта.		8	4		4	8		2			2
Тема 21. Латинська частина рецепта.	12	4	2		2	4		2			2
Тема 22. Рецептурні скорочення.	13	4	2		2	4		2			2
Тема 23. Лікарські форми.	14	8	4		4	8		2			2
Тема 24. Фразеологічний мінімум: к/р (тест).	15	8	4		4	8		4			4
Разом за II модуль		60	30		30	60		30			30
Усього годин		120	60		60	120		60			60

1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	-

2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фонетична система латинської мови.	2
2	Частини мови. Іменник.	4
3	I відміна іменників.	2
4	II відміна іменників.	2
5	Прикметник.	2
6	Структура анатомічного терміна.	2
7	Теперішній час дійсного способу активного і пасивного станів.	2
8	III відміна іменників.	4
9	IV і V відміна іменників.	2
10	Прикметники III відміни.	2
11	Відмінювання грецьких іменників.	2
12	Gaudeamus. К/р.	4
13	Ступені порівняння прикметників	2
14	Клінічна термінологія.	2
15	Дієприкметники.	2
16	Займенники	2
17	Умовний спосіб.	2

18	Хімічна номенклатура.	2
19	Числівник.	2
20	Структура рецепта.	4
21	Латинська частина рецепта.	2
22	Рецептурні скорочення.	2
23	Лікарські форми.	4
24	Фразеологічний мінімум (100 латинських сентенцій). К/р	4
	Разом	60

3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Фонетика. Латинський алфавіт. Правила вимови голосних, приголосних, дифтонгів, буквосполучень.	4
2.	Довгі та короткі склади. Наголос. Особливості наголосу в словах грецького походження	4
3.	Частини мови. Іменник. Граматичні категорії іменників Відміни іменників.	2
4.	Прикметник. Граматичні категорії прикметників. Прикметники I і II групи. Узгодження прикметників з іменниками.	2
5.	Структура анатомічних термінів.	4
6.	I відміна іменників. Суфікси іменників I відміни.	2
7.	II відміна іменників. Суфікси іменників II відміни. Латино-грецькі дублети іменників I-II відміни	4
8.	Загальні відомості про дієслово. Основні форми дієслова. Дієвідміни.	2
9.	Відмінювання дієслів у теперішньому часі дійсного способу. Утворення наказового способу.	2
10	Рецепт. Структура рецепта. Латинська частина рецепта. Додаткові написи в рецептурі.	4
11	Умовний спосіб. Вживання дієслів умовного способу у рецептурі.	2
12	Способи виписування стандартних лікарських препаратів. Основні рецептурні скорочення.	4
13	III відміна іменників. Рівноскладові та нерівноскладові	2

	іменники. Типи відмінювання іменників III відміни.	
14	Поділ іменників III відміни на роди.	2
15	Особливості відмінювання іменників III відміни. Латино-грецькі дублети іменників III відміни.	2
16	Прикметники III відміни. Підгрупи прикметників III відміни.	4
17	Ступені порівняння прикметників. Дієприкметники. Прислівник. Ступені порівняння прислівників.	2
18	Іменники IV та V відмін. Числівник. Основи латинського словотвору. Форми ліків. Латинська хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів.	4
19	Назви оксидів, гідроксидів, пероксидів. Назви кислот та солей.	4
20	Фразеологічний мінімум.	4
	Разом	60

– скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							скорочений термін навчання						
	тижні	разом	у тому числі					разом	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		м	л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
. Змістовий модуль 1. Фонетика. Морфологія. Анатомічна термінологія.														
Тема 1. Фонетична система латинської мови.	1	4		2			2	4		2				2
Тема 2. Частини мови. Іменник.		8		4			4	8		4				4
Тема 3. I відміна іменників.	2	4		2			2	4		2				2
Тема 4. II відміна іменників.		4		2			2	4		2				2
Тема 5. Прикметник.	3	4		2			2	4		2				2
Тема 6. Структура анатомічного терміна.		4		2			2	4		2				2
Тема 7. Теперішній час дійсного способу актив. і пасив. станів.	4	4		2			2	4		2				2
Тема 8. III відміна іменників:		8		4			4	8		4				4
Тема 9. Прикметники III відміни.	5	4		2			2	4		2				2
Тема 10. IV і V відміна		4		2			2	4		2				2

іменників.												
Тема 11. Відмінювання грецьких іменників.	6	4	2			2	4		2			2
Тема 12 Gaudeamus. к/р (тест).		8	4			4	8		4			4
Разом за I модуль	7	60	30			30	60		30			30
Змістовий модуль 2. Морфологія. Клінічна, хімічна, фармацевтична термінологія.												
Тема 13. Ступені порівняння прикметників	8	4	2			2	4		2			2
Тема 14. Клінічна термінологія.		4	2			2	4		2			2
Тема 15. Дієприкметники.	9	4	2			2	4		2			2
Тема 16. Займенники.		4	2			2	4		2			2
Тема 17. Умовний спосіб.	10	4	2			2	4		2			2
Тема 18. Хімічна номенклатура.		4	2			2	4		2			2
Тема 19. Числівник.	11	4	2			2	4		2			2
Тема 20. Структура рецепта.		8	4			4	8		2			2
Тема 21. Латинська частина рецепта.	12	4	2			2	4		2			2
Тема 22. Рецептурні скорочення.	13	4	2			2	4		2			2
Тема 23. Лікарські форми.	14	8	4			4	8		2			2
Тема 24. Фразеологічний мінімум: к/р (тест).	15	8	4			4	8		4			4
Разом за II модуль		60	30			30	60		30			30
Усього годин		120	60			60	120		60			60

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	-

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фонетична система латинської мови.	2
2	Частини мови. Іменник.	4
3	I відміна іменників.	2
4	II відміна іменників.	2
5	Прикметник.	2
6	Структура анатомічного терміна.	2
7	Теперішній час дійсного способу активного і пасивного	2

	станів.	
8	III відміна іменників.	4
9	IV і V відміна іменників.	2
10	Прикметники III відміни.	2
11	Відмінювання грецьких іменників.	2
12	Gaudeamus. К/р.	4
13	Ступені порівняння прикметників	2
14	Клінічна термінологія.	2
15	Дієприкметники.	2
16	Займенники	2
17	Умовний спосіб.	2
18	Хімічна номенклатура.	2
19	Числівник.	2
20	Структура рецепта.	4
21	Латинська частина рецепта.	2
22	Рецептурні скорочення.	2
23	Лікарські форми.	4
24	Фразеологічний мінімум (100 латинських сентенцій). К/р	4
	Разом	60

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Фонетика. Латинський алфавіт. Правила вимови голосних, приголосних, дифтонгів, буквосполучень.	4
2.	Довгі та короткі склади. Наголос. Особливості наголосу в словах грецького походження	4
3.	Частини мови. Іменник. Граматичні категорії іменників Відміни іменників.	2
4.	Прикметник. Граматичні категорії прикметників. Прикметники I і II групи. Узгодження прикметників з іменниками.	2
5.	Структура анатомічних термінів.	4
6.	I відміна іменників. Суфікси іменників I відміни.	2
7.	II відміна іменників. Суфікси іменників II відміни. Латино-грецькі дублети іменників I-II відміни	4
8.	Загальні відомості про дієслово. Основні форми дієслова. Дієвідміни.	2
9.	Відмінювання дієслів у теперішньому часі дійсного способу. Утворення наказового способу.	2
10	Рецепт. Структура рецепта. Латинська частина рецепта. Додаткові написи в рецептурі.	4
11	Умовний спосіб. Вживання дієслів умовного способу у рецептурі.	2

12	Способи виписування стандартних лікарських препаратів. Основні рецептурні скорочення.	4
13	III відміна іменників. Рівноскладові та нерівноскладові іменники. Типи відмінювання іменників III відміни.	2
14	Поділ іменників III відміни на роди.	2
15	Особливості відмінювання іменників III відміни. Латино-грецькі дублети іменників III відміни.	2
16	Прикметники III відміни. Підгрупи прикметників III відміни.	4
17	Ступені порівняння прикметників. Дієприкметники. Прислівник. Ступені порівняння прислівників.	2
18	Іменники IV та V відмін. Числівник. Основи латинського словотвору. Форми ліків. Латинська хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів.	4
19	Назви оксидів, гідроксидів, пероксидів. Назви кислот та солей.	4
20	Фразеологічний мінімум.	4
	Разом	60

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Як класифікують звуки в латинській мові?
2. Що таке монофтонги? Що таке дифтонги?
3. Які дифтонги притаманні латинській мові? Поясніть їх вимову та наведіть приклади термінів.
4. Як читається буква *c*? Наведіть приклади.
5. У яких випадках *s* читається як *z*?
6. Як читається буква *z* у словах негрецького походження?
7. У якому випадку буквосполучення *ti* читається як *ci*?
8. У яких словах зустрічаються буквосполучення *ch*, *ph*, *rh*, *th* і як вони читаються?
9. Назвіть властиві для латинської мови вживання буквосполучень приголосних із голосними.
10. Наведіть приклади вживання буквосполучення *ngu*.
11. З якою метою використовуються в латинській мові знаки довготи і короткості?
12. Які склади називають довгими, а які короткими?
13. Поясніть місце наголосу в латинській мові класичного періоду.
14. Поясніть правила наголосу в латинській мові та наведіть приклади.
15. Поясніть правила складоподілу в латинській мові.
16. Що таке морфологія?
17. Назвіть змінні частини мови, підтверджуючи відповідь прикладами.

18. Назвіть граматичні категорії іменника в латинській мові.
19. Скільки відмін має іменник в латинській мові? Наведіть приклади.
20. Що таке граматичний рід?
21. Скільки родів має іменник в латинській мові?
22. Чи співпадають роди іменників в українській та латинській мовах?
23. Назвіть латинські відмінки та питання, на які вони відповідають.
24. Наведіть приклади словникового запису іменників усіх відмін та поясніть їх запис.
25. На що вказує закінчення іменника Називного відмінка однини?
26. Як визначити основу латинського іменника? Обґрунтуйте свою відповідь.
27. Як змінюються іменники?
28. Які граматичні категорії властиві латинському дієслову?
29. Що таке група інфекта та група перфекта?
30. Наведіть приклади вживання дієслів в основних формах.
31. Як визначають дієслівні основи?
32. Скільки дієвідмін мають дієслова в латинській мові?
33. Назвіть часи, властиві латинському дієслову.
34. Поясніть словниковий запис дієслів. Наведіть приклади.
35. Які часи дієслова утворюються від основи інфекта?
36. Як визначити основу перфекта і які часи дієслова утворюються від цієї основи?
37. Як визначити основу супіна і які часи дієслова утворюються від цієї основи?
38. Наведіть приклади поділу латинських дієслів на дієвідміни.
39. Що означають активний і пасивний стани дієслів?
40. Перекладіть термінологічні сполучення: *modus indicativus*, *modus imperativus*, *modus coniunctivus*.
41. Які дієслова називаються перехідними, а які неперехідними?
42. Коли і з якою метою вживаються особові займенники при дієсловах?
43. Як необхідно перекладати дієслова у активному та пасивному станах?
44. Поясніть поняття *ablativus instrumenti*, *ablativus auctoris*.
45. Як утворюється неозначена форма дієслів пасивного стану?
46. Чим відрізняються іменники третьої відміни у словниковому записі від іменників першої та другої відмін?
47. Наведіть приклади словникового запису прикметників з трьома закінченнями.
48. Наведіть приклади словникового запису прикметників з двома закінченнями.
49. Як визначається рід у прикметників одного закінчення?
50. До якого роду належать субстантивовані прикметники?
51. Як утворюються субстантивовані прикметники?
52. Які прикметники мають ступені порівняння?
53. Як утворюється *gradus comparativus*?
54. Наведіть приклади прикметників у вищому ступені порівняння.
55. Як утворюється *gradus superlativus*?

56. Яким прикметникам властиві суфікси -issimus, -errimus, - illimus?
57. Назвіть прикметники, які утворюють ступені порівняння на -volus, -dicus, -ficus.
58. Що означає поняття суплетивізму?
59. Наведіть приклади утворення суплетивного ступеня порівняння прикметників.
60. Що таке *elativus*?
61. Поясніть утворення описового ступеня порівняння прикметників.
62. Як утворюються дієприкметники теперішнього часу активного стану?
63. Які закінчення властиві дієприкметникам, утвореним від I та II дієвідмін, від III та IV дієвідмін?
64. Чи можливо визначити рід дієприкметника?
65. Як необхідно визначати основу латинського дієприкметника?
66. Які особливості відмінювання дієприкметників теперішнього часу активного стану спостерігаються у множині?
67. Наведіть варіанти перекладу латинського дієприкметника.
68. Як утворюються дієприкметники минулого часу? Наведіть приклади.
69. Які ви знаєте особові займенники. У яких особах вони вживаються?
70. На що вказує зворотній займенник?
71. Поясніть правила написання займенників із прийменниками.
72. Яку функцію виконують вказівні займенники?
73. Як перекладається *coniunctivus* латинською мовою?
74. Коли і в яких значеннях використовується умовний спосіб латинських дієслів?
75. Наведіть приклади дієслів в кон'юнктиві.
76. Вивчіть напам'ять дієвідмінювання *esse* в *Praesens coniunctivi*.
77. Наведіть приклади неправильних дієслів. Чим вони відрізняються від правильних?
78. Назвіть особові закінчення дієслів умовного способу пасивного стану.
79. Як утворюється кон'юнктив у активному стані дієслів?
80. Наведіть зразки рецептурних формул із дієсловом *fiō, fieri*.
81. Який мовний процес називається асиміляцією?
82. Які частини мови можуть виступати у ролі префіксів?
83. Чим відрізняються дієслова на -іо від інших дієслів?
84. Які існують особливості відмінювання дієслів на -іо у теперішньому часі дійсного способу активного та пасивного станів?
85. Назвіть особливості відмінювання дієслів на -іо у кон'юнктиві.
86. Як утворюється наказовий спосіб дієслів на -іо?
87. Визначте граматичні ознаки прислівника.
88. На які розряди поділяються прислівники?
89. Назвіть суфікси, за допомогою яких утворюються прислівники.
90. Які розряди прислівника можуть мати ступені порівняння?
91. Як утворюються вищий та найвищий ступені порівняння прислівників?
92. Як утворюються складні числівники?

КОМПЛЕКТИ ТЕСТІВ

1. Укажіть, що таке дифтонг:

1	сполучення двох приголосних
2	сполучення двох голосних, що вимовляється як один склад або звук
3	сполучення двох голосних, що вимовляється як 2 склади або звуки
4	сполучення грецького походження з придиховим h
5	сполучення групи «muta cum liquida»

2. Напишіть буквосполучення, які належать до групи «muta cum liquida»

--

3. Буква s на початку слова читається як /з/?

1	Так
2	Ні

4. Який рід скорочено позначається буквою f?

5. Укажіть правильний варіант перекладу, установивши відповідність між українськими та латинськими термінами:

1	права частка печінки	A	lobus hepar dexter
		B	lobus hepatis dexter
		C	dextra lobus hepatis
2	канал кореня зуба	D	canalis radix dens
		E	canalis radiceis dens
		F	canalis radiceis dentis

6. Який із поданих іменників належить до IV відміни:

- 1 lepus, oris m
- 2 lupus, i m
- 3 malus, i f
- 4 tribus, us f

7. Іменник processus, us m належить до ___ відміни

8. Іменник nervus, i m належить до ___ відміни

9. Іменник vita, ae f належить до ___ відміни

10. Іменник lex, legis f належить до ___ відміни

11. Іменник fides, ei f належить до ___ відміни

12. В якому з випадків склад є коротким ?

1	якщо голосний стоїть перед приголосним x
2	якщо склад містить дифтонг
3	якщо голосний стоїть перед приголосним z
4	якщо голосний стоїть перед двома і більше приголосними
5	якщо голосний стоїть перед іншим голосним

13. В якому з випадків склад є довгим ?

1	якщо голосний стоїть перед приголосним x
2	якщо склад містить дифтонг

3	якщо голосний стоїть перед приголосним z
4	якщо голосний стоїть перед двома і більше приголосними
5	якщо голосний стоїть перед іншим голосним

14. Перекладіть латинською мовою термін *Гребінь шийки ребра*:
_____.

15. Знайдіть відповідність між кожним елементом переліку відмінкових закінчень та відмінків і форм числа:

1	-ae	A	Nominativus	a	Sing.
2	-i	B	Genetivus	b	Plur.
		C	Dativus		
		D	Accusativus		
		E	Ablativus		

16. Визначте основу іменника *mucilago, inis f*:

1	mucil-	4	mucilagin-
2	mucila-	5	mucilaginis-
3	mucilag-		

17. Укажіть, які з наведених слів містять короткі суфікси:

1) incisura	4) stabilis
2) alveolus	5) maxilla
3) sterilis	6) dorsalis

18. Скільки відмін у латинських іменників?

19. Скільки відмін у латинських прикметників?

20. Визначте основу іменника *corpus, oris n*.

21. Як в латинській мові визначається відміна іменників?

1	за останнім звуком основи
2	за закінченням nom. sing.
3	за закінченням gen. sing.
4	за закінченням abl. sing.

22. Сполучення приголосних букв *ch, ph, th, rh* зустрічається переважно в словах, запозичених із мови:

1	французької	5	італійської
2	іспанської	6	латинської
3	португальської	7	давньогрецької
4	англійської		

23. Перекладіть латинською мовою термін *Жовті зв'язки*

--

24 Розташуйте у правильній послідовності частини рецепта:

1	a) datum
2	b) signatura
3	c) subscriptio

4	d) inscriptio
5	e) nomen aegroti
6	f) nomen medici
7	g) invocatio (ordinatio)
8	h) designatio materiarum
9	i) nomen medici et sigillum personale

25. Розташуйте відмінки у правильній послідовності:

1	A nominativus	4	D vocativus
2	B dativus	5	E genetivus
3	C accusativus	6	F ablativus

26. Визначте, до якої групи належить прикметник *ruber, bra, brum* :

- 1) прикметник 2-ої групи з трьома родовими закінченнями;
- 2) прикметник 2-ої групи з двома родовими закінченнями;
- 3) прикметник 2-ої групи з одним родовим закінченням
- 4) прикметник 1-ої групи.

27. Визначте основу іменника *cavitas, atis f.*

28. Перекладіть українською мовою *Gaudeamus*

1	Студентський гімн	3	Веселимося
2	Заспіваймо	4	Вчимося

29. Скільки в латинській мові голосних?

30. Перекладіть латинською мовою термін *внутрішні органи*.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС магістр Спеціальність 211 Ветеринарна медицина	Кафедра журналістики та мовної комунікації 2022-2023навч. рік	ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА з дисципліни Латинська мова	Затверджую Протокол №_від _____2022р. Зав. кафедри _____ (підпис) Костриця Н.М.
Екзаменаційні запитання			
1.Перекладіть рецепт латинською мовою: Візьми: Листя перцевої м'яти Квітів ромашки по 40,0 Листя конюшини Трави деревію по 20,0 Змішай, щоб утворився збір. Видай. Познач.			
2.Довгі та короткі суфікси. Наведіть приклади їх вживання (по 2 терміни на кожен суфікс).			
Тестові завдання різних типів			
1 Скільки у латинській мові голосних? (у бланку відповідей подати цифрою)			
2. До якого роду належать назви місяців у латинській мові? (у бланку відповідей подати одним словом)			

3. В якому з випадків другий склад від кінця є довгим ?

1	tenebrae
2	testamentum
3	mutuum
4	discussio
5	civitas

4. Укажіть, які граматичні категорії мають латинські прикметники:

1	рід
2	число
3	відмінок
4	особа
5	стан

5. Визначте основу іменника *tempus, oris n*?

(у бланку відповідей подати основу)

6. Чи дійсно буква з грецького походження?

1	Так
2	Ні

7. Перекладіть українською мовою: *Scientia potentia est.*

(у бланку відповідей подати одним реченням)

8. Вкажіть, що таке монофтонг?

1	сполучення двох приголосних
2	сполучення двох голосних, що вимовляється як один склад або звук
3	одноголосний

9. Буква *x* на початку слова читається як [кз]?

1	Так
2	Ні

10. Неозначена форма дієслова називається:

1	imperativus
2	infinitivus
3	supinum
4	participium

8. Методи навчання

На початку ознайомлення із новою дисципліною, а також у процесі вивчення нових тем доцільно використовувати вербальний метод навчання, який передбачає розкриття сутності певного явища, процесу, закону. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентської аудиторії. Чільне місце в групі словесних методів посідає метод роботи з навчальним посібником. Студенти мають усвідомлювати, що основним джерелом отримання наукової інформації є книга. Тому так важливо

навчити студентство методам і прийомам самостійної роботи з підручниками та методичними посібниками: читання, виписування, складання таблиць, схем тощо.

Висока ефективність навчання не можлива без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають, передусім, використання демонстрації та ілюстрації (малюнки, схеми, графіки et cetera).

Використання в навчальному процесі тих чи інших методів зумовлене різними факторами: психологічними особливостями, дидактичними цілями, рівнем матеріального забезпечення навчальних закладів тощо.

Значне місце посідають вправи. Це метод навчання, котрий передбачає цілеспрямоване, багаторазове повторення студентами певних дій чи операцій із метою формування умінь і навичок. У дидактиці за характером навчальної роботи виділяють різні види вправ: письмові, графічні, технічні та інші. Щодо навчальної мети виділяють такі різновиди вправ: підготовчі, пробні (попереджувальні, коментовані, пояснювальні), тренувальні (за зразком, за інструкцією, за завданням), творчі. То ж не менш важливим моментом у процесі навчання термінологічної латини є система контролю рівня знань студентів. Варіанти тестових робіт, виконання яких ґрунтується на операції вибору правильної детермінованої відповіді із серії запропонованих, спрямовані на формування у студентів системи алгоритмічних рішень, закріплення рецептивних умінь та навичок, необхідних для оволодіння дисципліною.

9. Форми контролю

Поточний контроль застосовують для перевірки і окремих студентів, і академічних груп, як правило, у повсякденній навчальній діяльності, насамперед, на планових заняттях. Викладач систематично спостерігає за навчальною роботою студентів, перевіряє рівень опанування програмного матеріалу, формування практичних навичок та вмінь, їхньої міцності, а також виставляє відповідні оцінки за усні відповіді, контрольні роботи, практичне виконання певних вправ, передбачених програмою навчальних дисциплін.

Поточний контроль має виховний характер, адже спрямований на стимулювання у студентів прагнення систематично самостійно працювати над навчальним матеріалом, підвищувати свій рівень знань, а також на вдосконалення педагогічної майстерності викладача.

Періодичний контроль має системний, плановий і цілеспрямований характер. Він полягає у визначенні рівня та обсягу оволодіння знаннями, навичками і вміннями наприкінці теми або модуля. Цей контроль здійснюють як у процесі навчальних занять, так і у спеціально відведений час.

Підсумковий контроль спрямовано на визначення рівня реалізації завдань, сформульованих у навчальній програмі, плані підготовки та в інших документах, які регламентують навчально-виховний процес. Він охоплює і теоретичну, і практичну підготовку студентів.

Важливим засобом контролю є самоконтроль, який реалізує на практиці принципи активності й свідомого навчання, міцності знань, навичок і вмінь студентів. Розрізняють дві форми самоконтролю: індивідуальну і групову. У разі

індивідуальної форми контролю студент самостійно визначає ступінь опанування професійними знаннями, навичками та вміннями. Груповий самоконтроль передбачає оцінку власної навчальної діяльності та досягнутих успіхів, а також визначення недоліків, обґрунтування шляхів їх подолання.

До основних форм організації перевірки знань, навичок і вмінь, окрім самоконтролю, належать індивідуальна, фронтальна і групова перевірки.

Мета індивідуальної перевірки – визначити, на якому рівні кожен студент оволодів сукупністю знань, а також визначити основні недоліки й шляхи усунення помилок.

Фронтальну перевірку застосовують, коли у відносно короткий термін часу слід з'ясувати рівень засвоєння програмного матеріалу. Викладач готує з певної теми короткі запитання, на які студент має дати короткі відповіді.

Групова перевірка спрямована на з'ясування рівня колективних дій, злагодженості й згуртованості під час виконання завдань. Інколи виправдовує себе комбінована перевірка – поєднання зазначених вище форм.

Відповідно до цілей контролю викладачі використовують сукупність прийомів і способів педагогічної діагностики для з'ясування ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів. Це сприяє цілісній картині перебігу дидактичного процесу у навчальному закладі та свідчить про його дієвість і результативність.

Основними методами перевірки успішності знань студентів є побічне спостереження, усне опитування, програмований контроль, письмові роботи, дидактичні тести тощо.

За допомогою методу спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів викладач з'ясовує здібності, успіхи, визначає обсяг і глибину оволодіння знаннями з дисципліни, рівень опанування відповідними навичками та вміннями, ступінь сформованості особистісних компетентностей, визначає недоліки й шляхи їх усунення тощо. Контрольне спостереження можна здійснювати у довільній формі на заняттях.

Письмовий контроль забезпечує глибоку й всебічну перевірку опанування програмного матеріалу. Цей метод досить об'єктивний, адже надає можливість порівняти рівень здобутих знань як в окремій групі, так і на потоці, виявити теоретичні знання, практичні навички та вміння, а також адекватне їх застосування у майбутній професійній діяльності.

Методом перевірки може бути й усне опитування. Його здійснюють за допомогою співбесіди чи відповідей студента. Завдяки своїй специфіці й характеру застосування метод може бути використаний як на лабораторних заняттях, так і у процесі різноманітних перевірок.

У дидактичній практиці дедалі частіше використовують тести, які становлять стандартизований комплект завдань щодо певного навчального матеріалу, за допомогою яких визначають рівень опанування матеріалом.

Дедалі частіше починають застосовувати програмований контроль, котрий дає змогу відразу отримати інформацію про рівень відповіді.

10. **Розподіл балів, які отримують студенти.** Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни «Латинська мова» для підготовки фахівців ОС «магістр» спеціальності «Ветеринарна медицина».
2. Методичні вказівки до лабораторних і практичних занять.
3. Рекомендована література (базова й допоміжна).

12. Рекомендована література

Базова

1. *Lingua Latina veterinaria: [навч. посібник]* / С.П.Гриценко, Т.Б. Гриценко, І.І.Вакулик, О.Ю.Балалаєва. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 540с.
2. *Latin language for veterinary students: [Manual]* / S.P. Grytsenko, T.B. Grytsenko, I.I. Vakulyk, O.Y. Balalayeva. – К.: The Centre of educational literature, 2007. – 544 p.
3. Вакулик І.І., Балалаєва О.Ю. Елементарний курс латинської мови та основи ветеринарно-медичної термінології. – К.: ВПЦ НУБіП, 2014. -669 с.

Допоміжна

1. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Т. : Укрмедкнига, 2004. — 424 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології: посіб. для студ. вищ. навч. закл. IV рівня акредитації / О. М.

- Беляєва, І. М. Сологор. — К. : Медицина, 2011. — 256 с.
3. Латинська мова і основи медичної термінології : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. Ю. Смольська, О. Г. Кісельова, О. Р. Власенко та ін.] ; ред. Л. Ю. Смольська. — К. : Медицина, 2008. — 358 с.
  4. Іваницька П. Ф. Латинська мова з медичною термінологією : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. I-II рівнів акредитації / П. Ф. Іваницька. — Рівне : [б. в.], 2009. — 312 с.
  5. Краковецька Г. О. Латинська мова. Рецептатура. Клінічна термінологія : підруч. для студ. вищ. мед. закл. освіти III-IV рівнів акредитації / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. — К. : Здоров'я, 1999. — 360 с.
  6. Савченко В. Н. Структура рецепта и основы латинской терминологии в фармакологии: учеб. пособие для студ. мед. фак. ун-тов / В. Н. Савченко, А. Б. Зайцев. — Х. : Гриф, 2001. — 70 с.
  7. Світлична Є. І. Латинська мова : підруч. для студ. фармац. фак. та фармац. закладів освіти III-IV рівнів акредитації / Є. І. Світлична, І. О. Толок. — Х. : Основа, 1998. — 368 с.
  8. Семілетко В. І. Латинська мова : підруч. для студ. вищ. навч. агр. закл. I-II рівнів акредитації зі спец. "Ветеринарна медицина" і "Зооветеринарія" / В. І. Семілетко, С. Б. Столбецька. — Біла Церква : Білоцерківський державний аграрний ун-т, 2002. — 160 с.
  9. Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. I-III рівнів акредитації / Є. М. Шевченко. — К. : Медицина, 2011. — 238 с.
  10. Левчук В.С., Очкуренко О.М., Федотов О.В., Нетлюк М.А. Словник морфологічних ветеринарних термінів. – К.: Вища шк., 1990, – 204 с.
  11. Нетлюк М.Л. Українсько-латинський анатомічний словник: Посібник для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / М.Л. Нетлюк. – Львів: Стрім, 2000. – 216 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Балалаєва О.Ю. Аналітичний огляд електронних ресурсів для вивчення латинської мови. Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/962#.VL02zCzdUec>
2. Вакулик І.І. Запозичення з класичних мов у науковій термінології сучасних європейських мов (на матеріалі юридичних та економічних термінів української, російської, німецької, французької, англійської мов). Режим доступу: http://librar.org.ua/sections_load.php?s=philology&id=819&start=7
3. Лапідарна латина. Режим доступу: <http://ukrlife.org/main/prosvita/latyna.html>.
4. Латинські словникові уроки на Інтернет Поліглоті. Режим доступу: <http://www.internetpolyglot.com/ukrainian/lessons-In-uk>.
5. Латинський язык (проект Lupus Campestris). Режим доступу : <http://lupus-campestris.narod.ru>.

